

"Tek bir adam, küçük görülmüş ve yaralanmış olsa da,
cesaretinin son damlasına kadar
ulaşılmaz yıldızlara ulaşabilmek için çabaladı.
Dünya bu yüzden daha iyi bir yerdi"

diyor Cervantes, Don Kişot'ta.

"75 bin kişilik Müslüman ordusu, 10 milyonluk İspanya'yı kısa zamanda fethetti ve orada dillere destan bir Endülüş Medeniyeti kurdu! Bu kadar küçük bir ordu, o kadar büyük bir nüfusa hâkim oldu. Çünkü devletin başındaki Vizigotlar, İspanyollara dünyalarını zindan ediyorlar, ağır vergiler altında halkı inim inim inletiyorlardı. İspanyollar, o yüzden Müslüman süvarilere kucak açtılar, onları bağrılarına bastılar ve tam 700 sene İslâm'ı vatanlarında ağırladılar. Müslümanlar, yedi yüz yıl boyunca İspanya'da, o müthiş Endülüş Medeniyeti içinde, üç semavi dinin mensuplarını barış içinde yaşattılar. Dahası, her üç dinin bilim adamlarına o zamana kadar görülmemiş bir hürriyet ortamı sağlayarak, onların hep birlikte yepyeni fikirler, felsefeler, görüşler üretmelerine; ayrıca bilimsel buluşlar ve keşifler yapmalarına, çeşitli sanat dallarında yepyeni akımlar ortaya koymalarına fırsat tanıdılar."

Roger Garaudy yukarıdaki bilgileri, Cervantes'in Don Kişot'u "nasıl bir ortamdan, hangi kültürel altyapıdan" etkilenecek yazdığını ifade edebilmek için vermektedir.

17.Yüzyılda, Tanrı; "evreni yönettiği, doğruyu yanlıştan ayırdığı, iyi ile kötüyü açıkça ayırt edebildiği, her şeye anlamını bahsettiği yeri", yani "Tanrı olmağını" yavaş yavaş kaybederken Galileocu bilim dünyayı matematize etmekte ve Descartes insanı doğanın efendisi ve sahibi olarak selamlamaktaydı.

İşte tam bu günlerde La Mancha'lı bir asilzade olan Hidalgo Alonso Quijada şövalye olmaya karar verip evden çıkar. La Mancha'lı Don Kişot evden çıkmak için kapının eşiğinden adımını attığında aynı zamanda yeni bir dünyaya; başka bir dünyaya; artık tanıma, anlama ve anlamlandırma gücünden yoksun olduğu modern bir dünyaya adım atar. Ortaçağın hakikati, yerini bilinebilir matematiksel ve kesin realiteye bırakmıştır. Altınçağ bitmiş, Demirçağı başlamıştır. Kartezyen akıl ortaçağdan kalma bütün değerlerin altını olmaktadır.

Cervantes görünen dünya ile görünmeyen dünyanın ebediyen ayrıldığının da farkındadır. Don Kişot bu sebeple 1605 yılında evini barkını terkedip maceralara atılmıştır.

Don Kişot, bir taraftan ironik bir şekilde şövalyelik kurumunun Orta Çağ'la beraber sona erdiğinin ilan edildiği, öbür taraftan da şövalyelik kurumu ile birlikte yok olan ideallerin dillendirildiği bir eserdir. Esas itibarıyla modern Batı toplumunun başlıca değerlerini ve çatışmalarını yansıtmaktadır. **"Don Kişot, en sefil ve düşkün ânında bile yüksek insanlık değerlerini kükrercesine dillendiren bir kahramandır."** Şövalyelik ruhunu taşıyan Don Kişot, **vicdansız bir dünyanın vicdanıdır** çünkü. Kendini "Rönesans'la başlayan ahlâk kırılmaları"nı onarmakla yükümlü hisseden bir kahramandır. Edmund Husserl'in ölümünden üç yıl önce, 1935'te Viyana ve Prag'da "Avrupa'daki insanlık krizi" üzerine verdiği ünlü Konferanslarında

bahsettiği “Rönesans’la başlayan ahlâk kırılmaları” kavramını Milan Kundera; Roman Sanatı” adlı eserinin “Cervantes’in Hor Görülen Mirası” bölümünde şöyle açıklıyor. *“Husserl’in sözünü ettiği kriz ona o kadar derin geliyordu ki, kendi kendine Avrupa’nın bu krizden sağ salim çıkıp çıkamayacağını soruyordu. Krizin köklerinin, Modern Çağ’ın başında, Galileo ve Descartes’ta, dünyayı teknik ve matematiksel açıdan araştırılacak basit bir nesne durumuna indirgeyen ve yaşamındaki dünyanın, ufuklarından çıkaran Avrupa biliminin tek yanlı karakterinde olduğuna inanıyordu.”* Don Kişot aslında bu “tek yanlı” yaklaşımların bulanıklaştırdığı, şeyleştirdiği ve “varlığın unutulduğu” dünyada, kaybedilen ideallerin peşine düşmüş biridir. Bundan dolayı *“Tanrı beni, şu demir çağımı Altın Çağ haline getireyim diye yarattı.”* demektedir.

İşte bundandır ki yıllardır zihinlerimizde ve görsel algımızda, Don Kişot ve yol arkadaşı Sanço yeni bir dünyayı müjdeleyen yarının şafağında atı Rosinant’ı ısrarla dünün günbatımına sürer vaziyette resmedilir.

Kendine üstat olarak Don Kişot’u kabul eden Roger Garaudy; bunun gerekçesini ise şu sözlerle izah ediyor: *“Benim üstadım Don Kişot’tur. Yirmi yaşından itibaren kendime rehber edindim onu. İdealin gerçekten daha doğru olduğuna inanan Don Kişot’u. Hiçbir fırtınanın baş eğdiremediği o kahramanı... Haklı bir davaya inanmışsamız, bedeli ne olursa olsun, onun uğruna sonuna kadar mücadele etmelisiniz. Bu arada her eyleminizin karşısına çıkardığı her yeni durumu da göğüsleyebilmelisiniz. Öylesi durumlarda ne cesaretsizliğe yer vardır artık, ne de mesele üzerinde yeniden düşünmeye. (...) Don Kişot, o Ermiş Şövalye, paranın yeni bir hükümdarlığının doğuşuna kucak açan bir asrın bütün kurumlarıyla, cesaretini ve umudunu kaybetmeksizin habire çarpıştır. Öylesi bir asırda, korku ve ayıplanma nedir bilmeden yapılacak böylesi bir alicenaplıksa, elbette artık sadece alaya alınmakla ve başarısızlıkla sonuçlanabilirdi.”* Don Kişot’un Garaudy gözünde ne anlama geldiği şu cümleden de rahatlıkla anlaşılabilir: *“İnsan, uğruna hayatını feda etmeyi kabul ettiği projenin büyüklüğüyle asil olur.”*

Don Kişot’un ana mesajı işte budur: **Bir adamın “kalitesi”, kanına değil, amacına bağlıdır:**

“Hakiki asalet, faziletten ibarettir”.

Görülüyor ki, Don Kişot, o hep küçümseye geldiğimiz “yel değirmenleriyle savaşan” Don Kişot değil; tam aksine, ahlâkın ve erdemin çöküşe doğru gittiği ve maddeye tapıldığı bir dünyada, onuruyla yaşamının ne demek olduğunu öğretmek için çırpınan bir idealist!

O, yeni zamanları kavramaya çalışan, yaşanan büyük dönüşümün farkında, modernitenin şafağını müjdeleyen, realitenin ne kadar reel olduğunu sorgulayan, sözün büyüyle okurunun gözlerini kamaştıran, düşünen ve düşüncelerle dolu ilk modern romandır.

Dostoyevski de güncesinde, *“Don Kişot, insan düşüncesinin en son ve en büyük sözü, bugüne değin yazılmış en hüznümlü kitap, insanın ifade edebileceği en acı ironidir”* diyor ve “Budala” romanında Prens Mişkin’i yaratırken Don Kişot’u örnek alıyor. *“Romanın temel düşüncesi, mutlak iyi adamı anlatmak”* diye yazıyor kardeşine bir mektubunda.

Saf iyilik Don Kişot söz konusu olduğunda bunaklık ve akılsızlık oluyorsa, Dostoyevski için de bozulmamış iyilik timsali olan Prens Mişkin, kendi çağında bir “Budala” oluyor.

Don Kişot; Kendisinden çok daha büyük, devasa güçlere meydan okuyan, durum ne kadar umutsuz olursa olsun mücadeleden vazgeçmeyen, her yenilgiden bir zafer çıkarmayı

hayal eden, insanda iyi ve soylu olanı görebilen, en azılı düşmanından bile centilmence bir dövüş bekleyen insanların romanıdır. Nitekim, Che Guevara'nın Bolivya'da ölmeden önce girdiği son silahlı çatışmada kaybettiği çantasından çıkan iki kitaptan birinin Don Kişot olması bu anlamda tesadüf değildir. Che Guevera devrim olduktan sonra Küba'da ilk iş olarak Don Kişot kitabının basılmasını istiyor ve şunu söylüyor; **“Hepimiz birer mahzun şövalyeyiz.”**

Peki, neden **“Mahzun Şövalye”**? Şövalye demek biraz da duygu ve romantizm demekse, hüznün şövalyenin kanında var demektir. Uçup giden değerler karşısında hüznün doludur. Zaten konumuz günün birinde mahzunlaşan değil, karakteri hüznün olan bir şövalye.

Edebiyatın ilk bilge delisidir Don Kişot. Delilik dünyaya karşı tavrıdır. "Deliliğe Övgü"nün yazarı Erasmus'un Engizisyon tarafından yasaklanmış öğretisi ile yetişen Cervantes, yasaklara, dogmalara karşı direniş ve başkaldırısını yel değirmenleriyle savaştan bir delide cisimlendirirken romanın ve modern insanın rotasını çizmiştir. Düşlerinin peşinde koşan, imkânsız dileyen, onun için mücadele eden bütün 'deliler'in adıdır Don Kişot. “en büyük delilik hayatı olması gerektiği gibi değil, olduğu gibi görmektir” diyor Cervantes. Manguel ise şöyle yazıyor: *“Don Kişot”u düzenli bir toplumdaki deli bir adam yerine koyan her okumaya karşılık, onu delirmiş ve adaletsiz bir dünyanın en rasyonel adalet arayıcısı olarak gören biri mutlaka çıkacaktır.”*

Kardeşlerim; yaşamının başında, insan, kendisinin ayrı bir varlık olduğunun farkında değildir. Annesinden başlayarak diğer varlıkları tanıdıkça, kendisini de fark etmeye başlar. Böylece kişinin “ben” kavramı oluşmaya başlar. “Ben” geliştikçe, kişinin iç dünyası ve dış dünyası ayrışmaya başlar.

Sosyal ortamlara girdikçe, sorunlar yaşadıkça, rekabetlerle ve çelişkilerle haşır neşir oldukça, yani bir insan teki olarak yaşadıkça bu “ben” i iyice belirginleşir.

Türkçe'deki “kişilik” kelimesinin İngilizce karşılığı “personality”. “Personality” kelimesinin kökü Latince “persona” yani “maske”. “Persona” ise “pars” yani “rol” kelimesinden geliyor. Kişiliğimiz değişken. Farklı mekânlar ve zamanlarda sahip olduğumuz farklı maskeleri, yani kişiliği ve rol kabiliyetimizi kullanıyoruz. Farklı sosyal çevreler farklı tutum ve davranışları sergilememizi zorunlu kılabilir. Kafamızı kuma sokmak misali maskelere başvuruyoruz yüzümüzü örtmek için. Bulduğumuz ortamda kendimiz olmaktan rahatsız olabiliyoruz. Genişleyen sosyal çevreyle o kadar çok maskemiz oluyor ki, bazılarının varlığından bizim bile haberimiz olmuyor, ya da bir gün kullanmak üzere unutuyoruz bir köşede.

Cervantes'te bu maskelerin çeşit çeşit olduğundan bahseder: *“..kıskançlar, unutulmuşlar, hatta kaçıklar için bile hazır, ölçülüp biçilmiş, giyenin kişiliğine uygun kılıklar var.”* derken *“Bir silah sınırsız, bir şato efendisiz kalmamalı”* diyerek, kişiliğin birey tarafından yönetilmesi gerekliliğine, birey ve kişilik arasında savaşa dikkat çeker: İç savaş. Bir tarafta kişiliğimizin istekleri, oburluk, tembellik, şehvet, öfke ve bencillik, diğer tarafta ise güzellik, saflık, çalışmak, irade, erdem, adalet, uyum ve denge. *“Savaş sanatı bütün öteki sanatlardan zordur”* diyerek içimizdeki bu savaşın çok çetin olduğunu bize aktarır.

“dün sabaha karşı kendimle konuştum/ben hep kendime çıkan, bir yokuştum./yokuşun başında bir düşman vardı/onu vurmaya gittim/kendimle vuruştum..” diyor Özdemir Asaf.

İç dünya ile dış dünya arasındaki çatışma, hayatın en başındaki o birlik duygusu kaybolur kaybolmaz başlar. Yaşamak, bir anlamda, kişinin iç dünyası ile dış dünyası arasında bir denge, bir uyum kurmaya çalışma sürecidir. Fakat bu uyumun kalıcı bir şekilde kurulması mümkün değil. Çünkü her şeyden önce, hayat ve kişi devrim halinde. Ayrıca, bunca tehdidin, bunca

gelecek riskinin olduğu bir dünyada, vicdanları rahatsız eden bunca gerçeğin olduğu bir dünyada, bu uyuma, bir an bile ulaşmak pek olacak şey değil.

Çıkarlarımız, arzularımız söz konusuken gündelik hayatta dürüst, cömert, cesur, adil olmak kolay değil. Bu yüzden savaş var. Doğru olanı biliyoruz ama uygulayabiliyormuyuz?

Kardeşlerim; Cervantes “Don Kişot” ta *“Yeryüzünde geçici bir süre kalan insanoğlu, üne bir ölümsüzlük ödülü gibi sarılmaktadır. Ama gezginci şövalyeler, şu yaşadığımız çitkırıldım yüzyılda elde edilecek bir ünün boş gururundan çok, yedi katlı gökyüzünde sonsuza dek sürecektelerdeki ünü düşünürüz, çünkü bugün elde edilecek şan, şeref şu ölümlü dünya ile yitip gidecektir... Bizler hem yeryüzündeki devleri, hem içimizdeki boş gururu yenmeliyiz, kıskançlığın yerine iyiliği ve eli açıklığı, öfkenin yerine ölçülülüğü ve dinginliği, oburluğun ve uyku düşkünlüğünün yerine tok gözlülüğü ve uykusuz geceleri, şehvet düşkünlüğünün ve şatafatın yerine de tertemiz sevgiyi geçirmeli, iyi bir şövalye olabilmek için fırsat kollayarak tembelliği yenmelidir..”*

diyor ve devam ediyor;

“her şövalye, şövalye adına layık değildir. Kimisi som altındandır, kimisi de kaplama. Görünüşte hepsi şövalyedir, ama hakikat denen mihenk taşına vurulmaya gelmez kimisi. Bir bakarsınız ne idüğü belirsiz bir takım adamlar şövalyelik taslıyor, asıl şövalyelerse, sıradan insanlar gibi davranıyor. Uğraşını tutkuyla seven, erdem yolundan ayrılmayan yükselir. Gevşeklik gösteren günah yoluna sapansa düşer”

Savaş var, çünkü hakikat denilen mihenk taşında hepimiz deneniriz. Don Kişot’unuzun aklına uyup önerilerde bulunduğunuzda en sık duyduğunuz sözcük, “imkânsız” sözcüğü olur. Oysa “imkânsız” bir durum bildiren değil, bir görüş bildiren sözcüktür. Verili dünyayı değişmez kabul eden, koşulların değişmesini düşünemeyen bir görüşün cevabıdır “imkânsız”. Bu, sadece içindeki Sanço’ların sesiyle hareket edenlerin yanıtıdır.

Kardeşlerim; hayallerimiz var! Daha güzel bir dünyada yaşamak istiyoruz. Fakat hayallerimiz için yaşayacaksak, tek çaremiz imkânsızı istemek. Talebimizi gerçekleştirmese de o yönde atılacak her adım, içinde bulunduğumuz koşulları değiştirmeye başlayacaktır.

Çıkacağımız her basamak, bizi bir sonrakine ulaştıracaktır. İmkânsız, talebimizi ertelemeyiz, “hemen şimdi” dersek, o yolda atılacak adımları teker teker atarız.

Kurduğumuz “hayal”ler bir süre sonra dönüşmeye, “hedef” olmaya başlar. Umut ise, hayalden hedefe giden yolda, kişinin kendine güvenmesidir. **Umut, imkânsızı isteyen kişinin gücüdür.** Cervantes’in romanını daha yüzyıllarca, binyıllarca yaşatacak olan işte bu güçtür. Don Kişot insanlığın umududur.

‘Dünyanın en büyük günahı ise ümitsizliğe düşmektir’

İçimizdeki Don Kişot, dış dünyamız ile yaşadığımız sorunlarda, dış dünyamızı değiştirmeyi, dönüştürmeyi önerir. Hayallerimizin dünyası için mücadele etmeliyiz! Sanço Panço ise dış dünyamıza uyum sağlamak için gerekli esneklikleri göstermemizi, koşulları zorlamadan, kabul edilen değerleri sorgulamadan fırsatları iyi değerlendirmemizi öğütler.

Bir İspanyol Atasözü şöyle der; **“Herkes evden Don Kişot olmak için çıkar ama çoğu eve Sanço Panço olarak döner.”**

Yeldeğirmenlerine karşı savaşmak; kendinden önce başkalarını düşünen, güzelin, iyinin, hasretini çeken Don Kişot’un imkânsızı oldurma çabasıdır... Olağanüstü bir metafordur... Don Kişot’un delilikle deha arasındaki bu savaşımı insanlığı derinden kavrayan tüm yaratma

eylemlerinin özünü oluşturur. Hasta ve yaşlı bir adamın zihinsel bir dirilmeyle, içindeki, benliğindeki öteki olarak yeniden canlanarak bir cengâvere, yılmaz bir savaşçıya dönüşmesidir bu.

Yense de yenilse de ciddiye alınmayan, hem kahraman hem de antikahraman olan Don Kişot son şövalye oldu.

Don Kişot; başkalarının doğrularını değil, kendi doğrularını yaşayan özgürlüklerin adamıdır. Don Kişot bir özgürlük savaşçısıdır. *“Tanrı’nın ve tabiatın özgür yarattığı insanları köle yapmak bana çok ağır geliyor”* derken insanların tutsaklık trajedisini içinin derinliklerinde hisseder

Dostoyevski'nin kastettiği *“insanlık düşüncesinin en son ve en büyük sözü”* işte budur. **Özgürlüktür.** Şövalye de kendisinin Tanrı tarafından dünyaya özgürlük dağıtmakla görevlendirilmiş olduğu düşüncesindedir.

Bağlılığın, görev duygusunun ve gerçek inancın kahramanıdır Mançalı Mahzun Şövalye. Hayatın gerçekleri ideallerine zıt düşünce gözlerinden şüphe edip, ideallerinden ödün vermeyecek kadar yürekli ve cesur bir kahraman o.

Ve Don Kişot’la alay edenler aslında alay edilenin kendileri olduğunun farkında bile değiller.

Don Kişot, kendi kafamızda, kendi dünyamızda yapabileceğimiz bir devrimdir. Cervantes, bu savaş sırasında *“Bugünse, tembellik acarlığa, aylaklık çalışkanlığa, günah erdeme, ödleklilik yiğitliğe dönüşmüştür.”* diyerek Don Kişot’un eline çok önemli bir silah vermiştir: **Etik.** Etik, günlük ahlak değerlerinin tersine kuramsaldır, evrenseldir, zamansız/mekansız ve kişiye göre değişmeyen, her zaman tutunabileceğimiz referans noktamızdır. Don Kişot, ilkelerine sonuna kadar bağlı bir kahramandır. Onun için *“Şeref ve erdem ruhun süsüdür.”*

Don Kişot bir şövalyenin davranışlarını şu şekilde tanımlar:

“Tanrı’ya ve kendi yavuklusuna (yani ruhuna) inanmalı, düşünceleri iffetli, konuşmaları utangaç, davranışları cömert olmalı, güçlülere sabırla göğüs germeli, çarpışmalarda yürekli, yoksullara karşı merhametli davranmalı, kısacası doğrudan yana olmalı ve canı pahasına da olsa, doğruyu savunmalıdır. Gezginci şövalye işte bu irili ufaklı niteliklerle bezenmiş adamdır.”

Bu irili ufaklı niteliklerle bezenmiş adamı, romandaki tüm karakterleri bütünlüştürdüğümüzde buluruz. Rüya ve gerçek, içiçe girer ve bir sarmal olur Don Kişot’ta. “Deli”den kâmil insana doğru giden bir öykünün tirajı-komik ve “yalnız” kahramanıdır Don Kişot. Cervantes Don Kişot’ta kendi iç hesaplaşmasını yapmaktadır. Bir **“kendini bilme”** çabasıdır. Yol arkadaşı Sancho Panço, yavuklusu Dulsinya, atı Rosinant ve diğerleri, hepsi kendisidir.

Don Kişot artık kimsenin uymadığı erdemleri herkese karşı savunmayı kendine bir iş edinmiştir. Kendisini bekleyen o kadar öcü alınacak hakaret, düzeltilecek yanlışlık, onarılacak çılgınlık, cezası verilecek yolsuzluk, ödenecek borç vardı ki gecikmesinden dolayı yeryüzüne çökecek acılardan kendisini sorumlu tutuyordu. Sorumluluk duygusu-görev kavramı o kadar gelişmişti ki, insanın hayatta bir amacı olması gerektiğini ve o görevi yerine getirmek için yaşaması, gerekiyorsa ölmesi gerektiğini bize aktarmaya çalışmıştır.

Sahir Erman kardeşimiz de benzer şekilde *“Haritada yerini bulmakta güçlük çektiğimiz bir ülkede, tanımadığımız, hatta mevcudiyetinden habersiz olduğumuz bir kişinin temel hak ve özgürlüğü, insanlık onuru ve haysiyeti saldırıya uğramışsa, o*

insan biziz. Çünkü onun kişiliğinde gerek birey olarak, gerek toplum olarak hepimizin temel hak ve özgürlüğü, hepimizin insanlık onuru çiğnenmektedir.” diyor.

Bu noktada belki kendimize sormalıyız; hayata zevk, şehvet, iştah için mi geldik, yoksa başka bir nedeni olabilir mi?

Olmayacağı oldurmaya çalışmanın erdemiyle önündeki engellere karşı savaş açan Don Kişot için Erol Anar “Sonra Aşk Bitti” adlı kitabında;

“Bana Don Kişot olmayı öğret, hayatı dört dizelik bir şiir tadında yaşamayı ve ölüm döşeğindeyken bile haksızlıkla savaşmayı.../Bana Don Kişot olmayı öğret dostum, hayata ve ölüme direnmeyi.../Bana kendim olmayı öğret gülüm, çıplak kendim olmayı.../Seni ben uzaklarda unuttum/Kendimi uzaklarda hatırladım” diyor.

Burada bir kere daha şövalye olabilmek için yorulmak ve terlemek gerektiğini hatırlatan ve bunun eylemsiz kişiden, sadece dileyen ama hareket etmeyen kişiden daha değerli sayan Don Kişot’un sözlerini hatırlatalım.

“Asaletin kanla değil, sadece faziletle edinildiğini ilân eden şövalye için soyunun ne önemi var!”

Başkaları varken değil, her zaman erdemli olmak gerekliliğini şöyle açıklıyor Don Kişot:

“temiz bir yüreğin acı çekmesi için, suçunu başkalarının bilmesine ihtiyaç yoktur. Ayaklarının altındaki toprak, başının üstündeki gök. Yeterli tanıklardır işlediği suçun.”

“İnsanı mutlu kılan şey, yığınla para, pul sahibi olmak değil, bunu kullanış biçimidir, insanoğlu elindekini harcamayı bilmelidir. Yoksul bir şövalyenin elinde ise soyluluğunu gösterebilmek için erdemden başka araç yoktur, o ancak dili, terbiyeli, ince, ölçülü, küstahlık etmeyen, dedikodu yapmayan, yardımsever, gurursuz bir insan olarak kendini sevdirebilir.” “En ihtiyatlı adamın bile ruhuna sızan iki düşmana, boş gurur ile ikiyüzlülüğe açık kapı bırakmamak için gösterişe yeltenmemek gerekir.”

Don Kişot, çevrenin sürekli baskısı karşısında yenileceğini anlayınca ebediyen sahneden çekilir. Böylece o, insani özünü kaybetmektense bedensel varlığını tüketmeyi tercih eder. Aradığı tek şey: Metalarla donatılmış evrende gözden kaçırılan insan gerçeğidir. Putlaştırılan maddeye karşı sürekli saldırışı bundandır. İçinde bulunduğu sosyal ortam onun karşısına sürekli engeller çıkararak, yürüyüşünü tamamlamasına müsaade etmez. Onu, bize sevdiren şeyse sahneden çekilmeden önce kendi inandığı doğruları uğruna toplumla amansız bir savaşa girişmesidir. Bu yönüyle modern insanın öncülüğünü üstlenmiştir. Don Kişot’un yürüyüşü ironiktir. Yaşayanlar tarafından mutlak gerçek olarak algılanan maddenin kişilsiz yüzüyle dalga geçer ve değerlin temsilcisi olarak toplumun çürüyen tarafıyla amansız bir çatışmaya girişir.

Don Kişot yel değirmenleriyle savaşına kıyasla çok daha cesurca bir şey yapıp gerçekten kahramanlık mertebesine yükselmiştir, zira kendisi bir kaybedendir ve sırf ondan ilham alan insanlar hayal kırıklığına uğramasın, inandıkları değerler uğruna savaşmaktan vazgeçmesin diye kendini deli olmakla itham etmiştir. Şerefli bir şekilde kaybettim demek yerine, hiç savaşmadım hepsi delilikti demeyi seçmiştir. Don Kişot yel değirmenleriyle savaştığı için değil, “bir kahraman vardı, sonunda yenildi” diye anılmak yerine,”

“kendini kahraman zanneden bir adam vardı, zavallı” diye anılmayı seçtiği için bir

kahramandır. Düzene “biz bir kahramanı yok ettik” dedirtmemiştir, bunun yerine kahraman olmamayı seçmiştir. Asıl kahramanlık işte budur.

Tarihteki yel değirmenleri saymakla bitmez. İyiliğin, doğruluğun, dürüstlüğün, adaletin karşısında “elli kollu devler” dir bu değirmenler. Mücadele de hiçbir zaman bitmeyecektir. İnandığı değerler uğruna dövüşenleri tarih her daim kalbinde saklar. Don Kişot olmak insan olmanın karşılığıdır. Onun hayalleri erdemler üzerine kuruluydu. Kötülükle savaşacak, dünyayı düzelterek ve bunları, plâtonik bir aşk duyduğu sevgilisi adına yapacak, ona lâayık olacaktı.

Neden Don Kişot’luk yapmayacakmız? Don Kişot ne yaptı? Yel değirmenleriyle savaştı. Kafasında hayal ettiğı, inandığı kötülerle savaştı, yenileceğini bile bile hem de. İmkânsız oldurma çabasıydı onunki. 50 yaşından sonra hesap kitap yapmadı, bir eylem adamı olarak fazla konuşmadı ve yalnızca tek işi olan eylemini gerçekleştirdi. Bir şeye karşı çıkmak için çoğunlukta olmak gerekmediğinin soylu imzasını attı yeryüzüne.

Don Kişot bir semboldür; kendinden sonraki tüm nesiller için hayal gücünün, direnişin, kararlılığın, imkânsızın peşinde koşmanın sembolü olmuştur. Göremediğimiz ama gerçek olan, görünmez bir dünyanın, görmediğimiz bir şeyin fiziksel temsilidir. Bu şekilde bize, fiziksel bir görünüş altında sembolik bir dil sunulmaktadır; bu sembolik dilin amacı, görmek isteyenlerin gözünde, kendi ahlaki özündeki saklı gerçekleri keşfetmekten başka bir şey değildir.

Hayatın sırrı, güzelliğı ve kalıcılığı belki de biraz çılgınca yaşamakta ve bilgece ölmekte gizlidir, kimbilir...

Ölümlü insanın ölümsüz tarafıdır Don Kişot.

Eğer toplumsal yaşam, bizzat içinden ürettiğı nedenlerle sürekli bir boşluğa çekiliyorsa ve bu boşluk, kendi kaos ve yanılsamalarını yaratarak genişliyorsa o toplum, öz güçleri demek olan Don Kişot’lara da muhtaç demektir..

Don Kişot, sadece kendi çağının sınıflarının kararsızlığına ve boşlukta duran ilişkilerine bir itiraz olarak, romansal bir sembol olarak şekillenmez. O, kendinden sonraki bütün çağların kuşakları tarafından yeniden üretilerek, sonuç çıkartacak olanakları da sunan bir semboldür.

Bir sabah uyandığınızda, Cervantes'in dünyaca ünlü Don Kişot romanının ‘bireysel özgürlüğe davetiye çıkardığı’, ‘geleneksel değerlere aykırı’ olduğu için yasaklandığını okursanız ne düşünürdünüz? 1981 yılında Şilili diktatör Pinochet’in koyduğu yasaklardan yalnızca biridir bu. 1980 darbesinde ise yasaklanan üçüncü kitap olmuştur. Ki “Don Kişot” yukarıda aktarılmaya çalışılan tüm mesajlarından ötürü İspanyol engizisyonu tarafından da yasaklanmıştır.

Goya'nın kıymetli ikazını aklımızdan çıkarmasak iyi olur: **“Aklın uykusu canavarlar doğurur.”**

Ancak; Cervantes’in Don Kişot’daki kehaneti çıkacak: **“Kötülük uzun sürdüğüne göre, iyilik yakın demektir.”**

Kardeşlerim; Romanın bir yerinde Sanço’ya kızarken Don Kişot’un da söylediğı gibi: **“Sözünü uzatınca en güzel hikâyelerin bile tadı kaçır.”** Ben de sözünü uzatmıyorum. Ve sözümü Nazım Hikmet ile burada bitiriyorum.

*Ölümsüz gençliğin şövalyesi,
ellisinde uydu yüreğinde çarpan aklına,
bir Temmuz sabahı fethine çıktı
güzelin, doğrunun ve haklının :
önünde mağrur, aptal devleriyle dünya,
altında mahzun, fakat kahraman Rosinant’ı.*

*Bilirim,
hele bir düşmeyegör hasretin hâlisine,
hele bir de tam okka dört yüz dirhemse yürek,
yolu yok, Don Kişot'um benim, yolu yok,
yeldeğirmenleriyle dövüşülecek.
Haklısın, elbette senin Dülsinya'ndır en güzel kadını yeryüzünün,
sen, elbette bezirgânların suratına haykıracaksın bunu,
alaşağı edecekler seni
bir temiz pataklayacaklar.
Fakat sen, yenilmez şövalyesi susuzluğumuzun,
sen, bir alev gibi yanmakta devam edeceksin
ağır, demir kabuğunun içinde
ve Dülsinya bir kat daha güzelleşecek...*

Kardeşlerim; Tepkisizliğimizin ileri bir tarihte vicdanımıza ayak bağı olmasını istemiyorsak sesimizi yükseltelim. Don Kişot'un giysilerini biz kuşanmazsak, başkaları onu da biçimsiz bedenlerine uydurmaya çalışacaklardır. Oysa o zırh, mızrak ve kendinden geçmiş at bize yakışır, öykünün içini en güzel biz doldururuz ve noktalı yerleri ancak biz birleştiririz.

İham alınması gereken tek gerçek Don Kişot'un kendinden kat be kat büyük ve büyücülerin emrinde olan canavarlara karşı savaşma cesaretini göstermesidir.

Don Kişot'u zırhlarını kuşanıp, belinde kılıcı, elinde kargısı, Rosinant'a binerek malikânesinden çıkmaya zorlayan dürtü, bir salgın gibi yayılarak, büyücünün hakkından gelecektir.

Kardeşlerim sizleri Don Kişot'un lafları ile şövalye olmaya çağırıyorum;

*"Ey şövalye, her kimsen, önünde durup seyrettiğin şu gölün karanlık sularında
yatan hazineyi ele geçirmek istiyorsan, cesaretini göster, at kendini şu kaynar sulara.
Bunu yapamazsan, karanlıklarda uyuyan yedi perinin yedi harika şatosunu görüp
hayran olmaya layık değilsin demektir.*

- CERVANTES, Miguel de (2009), *La Mancha’lı Yaratıcı Asilzade Don Quijote I-II*, çev. Roza Hakmen, 12. Baskı, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- ATSIZ, Yağmur (1997), *Cervantes/İnebahtı’nın Tek Kollusu*, İstanbul: Boyut Kitapları.
- GARAUDY, Roger (2013), *Yaşanmış Şiir Don Kişot*, Türk Edebiyat Vakfı Yayınları, , İstanbul.
- GONZALES, Clemente (2001), *Don Quijote’de Sembolizm*, Enfinge Dergisi.
- PARLA, Jale (2000) *Don Kişot’tan Bugüne Roman*, İletişim, İstanbul.
- KUNDERA, Milan (2014), *Roman Sanatı*, çev. Aysel Bora 5. Baskı, İstanbul: Can Yayınları
- AĞIR, Ahmet (2010), *Köroğlu’ndan Erken Dönem Cumhuriyet Şiirine Edebiyat ve Teknoloji*, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Sayı: 29
- DEMİR, G.,Yavuz (2010), *Modernitenin Şafağında Sözün Düşüşü ve Don Quijote*, Kaygı/ Uludağ Üniversitesi Felsefe Dergisi, 15():91-99
- TEMİZYÜREK Mahmut (2014), *İm Bilse Er Ölmez, Nâzım Hikmet ile Don Quijote’nin Arzu Serüvenleri*, İletişim Yayınları.